

قمار از دیدگاه فقه اسلامی

حکم اسلام درباره ورزشهای دسته جمعی و مسابقات ورزشی
و شرط بندی در مورد آنها...

مفهوم و معنی البحرین و نهاییه و سایر فرهنگهای عربی اقتباس شده است (۱) فی المثل اگر دو نفر در بازی با یکی از آلات مخصوص قمار شرط کرده باشند که اگر هر کدام ببازد به بازنده مبلغی پول یا جنسی بپردازد این عمل . قمار و تحریم آن با الهام از تفسیر آیات قرآن و روایات متواتر و قضاوت عقل و اجماع و اتفاق عموم فقهائ اسلام ، قطعی و مسلم است حتی عده ای تحریم آن را از ضروریات اسلام شمرده و مسکرحرمت آنرا خارج از چرخه مسلمین دانسته اند (۲) .

مسئله قمار در کتب فقه استدلالی بصورت مبسوط مورد بحث و تحقیق واقع شده و اقسام گوناگون آن مورد تجزیه و تحلیل واقع گشته است . فتهای اسلام در مباحث فقهی معمولاً پیش از ورود به مطلب ، اشاره به تعریف موضوع مورد بحث می رود از فلسفه حکم شرعی آنرا بیان میکنند درباره قمار این چنین گفته اند :
« قمار : خروج سفل و بازی است که به ضرر یا سود و باخت با یکی از آلات مخصوص آن صورت گرفته این تعریف در اصل از کتب اهل مالک :

- ۱- در قاموس میگوید : قماره مقامرة قماراً : داعنه فلهه . در الامجد : و قمر شمر قماراً : داس و لب فی المصاب و التمار سیدر کل لب یحترق فیهما بأخذ الغالب من المذلوب شیئاً سواه کان بالموردی او غیره . و در مجمع البحرین گوید : المقامرة و قماروا : لعبوا بالتمار و اللب باللات الممده له علی اختلاف انواعها نحو الشطرنج و النرد و غیره ...
- ۲- مصباح الفقاهة جزء اول ص ۲۶۸ .

م. مرحوم علامه حلی در کتاب «تذکره» می‌نویسد:
 «تعلیم و یاد گرفتن فنون قمار و وسیله در آمد و
 کسب قرار دادن آن حرام است پس اسامی مختلفه در
 حرمت آن پیش از این در حدیث الاشبوا بیان معصوم (ع)
 وارد شده است» (۱)

پس اکنون که ناخودآگاه موضوع بحث روشن گردید،
 به آن قسمت از مورد بحث فقهاء می‌پردازیم که
 چه نوع از بازیها قمار محسوب می‌شود و آیا هر نوع
 بازی ولو اینکه با آلات قمار صورت نگیرد باز قمار
 است؟ یا اینکه قمار محدود و شرطنی دارد.

اگر به آن تعریف قمار درست وقت کرده باشید
 متوجه خواهید شد که تعریف مزبور از دو قسمت
 تشکیل یافته است یکی آنکه بازی با آلات مخصوص قمار
 صورت گیرد دیگر اینکه بازی توأم با قراری یعنی
 پول یا جنس و شرط بندی باشد پس شرط بندی در بزرگ بازی
 یا تخفیف نبرد، لورد، بوکر، آسی، مازو، سقاپ، پیلارد
 و بیست و یک پاساژ آلات قمار (۲) را که توأم با شرط
 برد و باخت باشد حرام جز از موارد قطعی قمار محسوب
 می‌گردد در همین حال چند فرض دیگر از این ترتیب
 حکمش روشن می‌شود بدین ترتیب که: گاهی بازی
 با آلات قمار ولی بدون شرط بندی صورت بگیرد و گاهی
 بازی با شرط بندی ولی بدون آلات قمار صورت بگیرد
 و گاهی نه شرطی در کار است و نه آلات قمار.

۱- نقل از مفتاح الکرامه ص ۵۶

در فرض دوم که بازی با آلات قمار صورت بگیرد
 ولی شرطی در کار نیست مانند اینکه بیوان تفریح
 و سرگرمی یا ورق و تخم و قاپ و طاس و بوکر و
 غیر اینهاست با شرطی بازی نکنند در چنین فرض هر چند
 بره و باختی در کار نیست و شاید برخی از طرفدار
 عربی قمار، بر چنین فرضی تردید کنند ولی از نظر
 اسلام حرام و نامشروع است چون اسلام برای
 مبارزه اساسی و پیشه کن ساختن قمار و اشتغالات
 کتاب که نیروی فکری و جسمی انسان را بی جهت
 مشغول ساخته و بازده و نتیجه معنوی ندارد از بار
 و آلات آنرا نیز تحریم کرده است تا از دست بیرون
 دور باشد و مردم هرگز گرد و خرابی آن نگردند.
 طبیعی است؛ و در بازی بی پول یا آخره انسان را
 به ورق بازیهای جدیدین هر از تومانی میکشاند و این
 کثیر لومارزه حادثه اسلام به آن نوع از پیشه بی‌بهره
 ایمنی و بهداشتی می‌باشد که حتکا شیوع یافته و بازی
 خطرناک مانند و باطل و نامشروع... از طرف شارع الهی
 پدید آمده و جهت بهداشتی صورت میگیرد که گاهی بر او
 سزاوار با عوام تولید کننده بیماری و حفظ بهداشت
 مردم با تلافی مورد حمله میگردند و از میان
 بردن گاهی منطقه و بازنده را بیگناه و بیگناه
 تا جان مردم از حشر در امان باشد (۳)

در فرض سوم که بازی با غیر آلات قمار ولی با

شرط بندی صورت میگیرد مانند کشتی گیری و
 و زلفه برداری و پرش و چوگان بازی و فوتبال و و بدن
 و غیره که در ضمن بازی نیز باخت و برتری حاصل
 گردد. گرچه این مورد از نظر خود عملی و بازی جزء
 بازیهای قمار نبوده ولی از نظر حکم همانند قمار است
 شرط پول در برابر این نوع بازیها مشمول آیه
 قرآن است که میفرماید:

« لا تأکلوا اموالکم بیکمک با الماطل
 الا ان تکنون تجارة عن قراض . . . » (۱)
 این آیه شریفه تحصیل اموال را از راههای
 نامشروع و باطل تحریم نموده و تنها وسیله انتقال
 اموال را داد و ستد و تجارت یا رعایت طرفین
 معرفی میکند و این نوع مسابقات چون داخل در آن
 جزو نمیشوند و مستثنائی نیست که رسول خدا (ص)
 دیگر می‌دورده و مورد تائید و توثیق شرعی نبندی کرده است (۱-اسب
 دانی- ۲- تیر اندازی- لذا عالمانی که از این راه
 بدست آید سابقه داشته اند آن نیستند و باید به
 کسی که تائید گرفته است بازگرداند.

فرض چهارم: انواع بازیها و مسابقاتی که
 بدون شرط و شرطی و برد و باخت صورت میگیرد
 مانند شطرنج و سایر بازیها و بازیهای معمولی که بصورت

فوتبال و بسکتبال و کشتی و وزنه برداری و خط نویسی
 و درختکاری و ده‌دهن و غیره.

در این فرض که بدون شرط بندی صورت میگیرد
 اگر دارای نتیجه و فایده عقلانی و منطقی باشد و
 همانند برخی از مسابقات چون آمیز بوکس و پرش
 یا موتور سیکلت جزو آموگنی نباشد یا توجه به
 برخی از مواردی که در احادیث از آنها ذکر
 میشود آن مسابقات مانند سابقه در خط نویسی و کشتی
 گرفتن یعنی از کودکان در حضور پیامبر اسلام و
 دیدن و مانند آن صحیح و مشروع است.

فقیه عالیقدر شیعه مرحوم شیخ مرتضی انصاری
 در پایان فصل قمار میفرماید:

استدلال با روایات قمار در آن گونه از مواردی
 که دارای هدف عالی و غرض صحیح و منطقی بوده
 و جنبه لهو و لعب در آن وجود نداشته باشد بسیار
 کماشکل است و در مواردی که جنبه بی‌بهره‌گی
 در میان بوده و هدف صحیحی در کار باشد مباح
 و جایز شمرده می‌شود... (۲)

و از جمله قضائیه که این قبیل مسابقات را در بعضاً
 تجویز کرده‌اند مرحوم شهید ثانی در مسائله
 صاحب‌جوهر در جواهر الکلام می‌نویسد. و در هر حال
 این قسم چهارم (بازشرعی که گفته‌اند) قطعاً مباح است.

حقیقت و خرافات

همچون مکی کرد کثافات مگرد
 یا مست حقیقت بخرافه مگرد
 بهر عوسی در بی آفات مگرد
 بیهوده بدنهال خرافات مگرد

۱- سوره نساء آیه ۳
 ۲- مشکات ص ۳۹

رسال جامع علوم اسلامی